

HC 9, 17-11-2011

Letsel- en overlijdensschade & smartengeld

Letsel- en overlijdensschade

Centrale artikelen: art. 6:107, 107a en 108 BW. Deze bepalingen zijn uiterst beperkend. Uitsluitend degene die binnen de omschrijving van de bepalingen vallen, maken aanspraak op letselschade respectievelijk schade bij overlijden.

Arrest Rockwool/Poly: twee bedrijven op 1 terrein, bij het ene bedrijf komen giftige stoffen vrij (overtreding hinderwetvergunning) en van het andere bedrijf worden werknemers ziek. Bedrijf moet tijdelijke krachten inhuren om het bedrijf draaiende te houden. Zijn dit kosten die gevorderd kunnen worden bij het bedrijf die giftige stoffen los liet? Nee, bepalingen van letselschade zijn uiterst beperkt, deze kosten vallen er niet onder.

Ratio achter de beperkte toepassing van deze artikelen: als deze artikelen niet beperkt werden toegepast zou dit in de meeste gevallen de ondergang (faillissement) van de aansprakelijke persoon meebrengen.

Degene die echt het letsel oploopt moet centraal worden gesteld!

Letselschade, art. 6:107 BW

Voorop staat dat het gaat om eigen schade van de gelaedeerde. Het kan zowel gaan om vermogensschade of om niet vermogensschade (smartengeld)

Vormen van vermogensschade:

- Ziekte- en herstelkosten
- Kosten van blijvende invaliditeit (speciale voeding, kleding etc)
- Inkomensschade (moet geschat worden)
- Overige vermogensschade

Uitgangspunt is dat alleen de schade van de gelaedeerde zelf vergoed wordt. Schade van derden wordt wel vergoed in geval van verplaatste schade. Dit is schade die eigenlijk de gelaedeerde zelf komt, maar wat uiteindelijk is afgeschoven/verplaatst naar een derde (bijvoorbeeld vervoerskosten die een buurman maakt om de gelaedeerde elke keer naar het ziekenhuis te brengen).

Art. 6:107a BW als uitzondering op het uitgangspunt van art. 6:107 BW 'schade van derden wordt niet vergoed'. Een werkgever wiens werknemer onrechtmatig letsel is toegebracht, kan loon dat doorbetaald moet worden vorderen bij de aansprakelijke persoon als schadevergoeding (lid 2). Een werknemer heeft tijdens ziekte immers recht op doorbetaling van loon. De werkgever heeft een vordering inzake doorbetaald loon en inzake reïntegratiekosten en wordt begrensd door het civiele plafond. Dit geldt bijvoorbeeld niet voor een vervangende kracht of omzetkosten. Strikte toepassing van dit artikel.

Derden hebben in uitgangspunt geen recht op schadevergoeding, 2 uitzonderingen:

- Schadeverzekering (subrogatie, art. 6:150 en 7:962 BW)
- Uitkerende instantie (zelfstandig regresrecht). Ook hiervoor geldt het civiele plafond.

Overlijdensschade, art. 6:108 BW

- Lid 1 :gederfd levensonderhoud, levensonderhoud dat wegvalt.
- Lid 2: begrafeniskosten

Niet iedereen is gelijk in de zin van art. 6:108 BW. De nabestaanden worden ingedeeld in verschillende kringen, sub a t/m d. Het artikel geldt alleen als je valt onder een van de in sub a t/m d genoemde gevallen valt. De echtgenoot wordt bijvoorbeeld niet genoemd en kan dus geen aanspraak maken op schade ex art. 6:108 BW.

Telt de vermogenspositie van de nabestaanden mee?

Arrest Pruiskens – Organice

Dhr. Pruiskens woont samen met mevr. Schut. Dhr. Pruiskens verdient 90.000 gulden en mevr. 60.000 per jaar. Op gegeven moment verongelukt mevr. Schut en dhr. Pruiskens spreekt de aansprakelijke persoon van het ongeluk aan. Hij stelt een vordering in en de wederpartij stelt uiteraard dat meneer voldoende geld verdient en dat hij dus niet behoeftig is.

HR: Er moet geen onderscheid worden gemaakt tussen sub a t/m c. De behoeftigheid geldt voor elke kring van nabestaanden. In alle gevallen gaat het om de vraag naar behoeften van de langstlevenden in de betekenis die aan die term ook in art. 1:397 lid 1 BW toekomt. Het gaat er dus om of je je levensstijl kunt voortzetten zoals je gewend was. Het gaat er niet om of je zonder de schadevergoeding ook prima rond kan komen. De behoeften moeten gerelateerd worden aan de huishouding van het specifieke geval.

Arrest Backum/Achmea (niet in klapper, wel in boek)

Geldt de behoefteigheidseis ook voor gevallen waarin de huishoudelijke arbeid is weggefallen? Ja, de concrete omstandigheden zijn bepalend voor het bepalen van de behoefte, maar twee aspecten moeten geabstraheerd worden:

- Van het feit dat er geen reële kosten zijn gemaakt
- Van het feit of er een stiefouder is

Met deze bovenstaande aspecten mag géén rekening worden gehouden!

Immateriele schadevergoeding: smartegeld, art. 6:106 BW

Er wordt alleen smartegeld betaald als de wet dit uitdrukkelijk zegt. Zeer strikte toepassing.

Smartegeld dient 2 doeleinden:

- Herstel van het geschokte rechtsgevoel
- Compensatie (evenredigheid tussen de hoogte van de schadevergoeding en de geleden schade)

Het gaat om vergoeding van immateriële schade en alle regels over schadevergoeding zijn dus van toepassing, bijvoorbeeld de verjaringstermijn.

Art. 6:106 lid 1

Sub a: het oogmerk om immateriële schade toe te brengen (het vernielen van iets wat van grote waarde is voor iemand)

Sub b: dit bevat drie heel verschillende gevallen.:

- Lichamelijk letsel
- Eer en goede naam, bijvoorbeeld onjuiste beschuldiging
- Aantasting in de persoon algemeen. (hieronder valt geestelijk letsel bijvoorbeeld)

Sub c: aantasten van de nagedachtenis van de overledene. Het moet gaan om aantasting van eer en goede naam.

Smartegeld gaat over een naar billijkheid vast te stellen bedrag. Er is grote vrijheid bij de begroting hiervan. Bij letselschade wordt onder andere rekening gehouden met de aard en ernst van het letsel. Daar zijn enige vaste richtcriteria, maar over het algemeen grote vrijheid van de rechter.

Kan je smartegeld vragen over een periode dat je in coma hebt gelegen? Het is moeilijk om recht te doen aan verdriet door middel van geld. Boek nr. 248.

Affectie- en shockschade

Taxibusarrest

In dit arrest wordt een strikte scheiding gemaakt tussen affectieschade (het verdriet dat je ondervindt) en shockschade (gevallen waarin er echt sprake is van geestelijk letsel). Affectieschade komt in ons stelsel niet in aanmerking voor schadevergoeding, shockschade wel. Het kan namelijk zo zijn dat naast andere schade ook shockschade ontstaat. De handeling waardoor de schade is ontstaan kan dan aangemerkt worden als onrechtmatig tegen diegene die shockschade hieraan heeft overgehouden. Bij shockschade moet het echt gaan om een (psychiatrisch) ziektebeeld. Er moet onrechtmatig zijn gehandeld tegenover degene die shockschade heeft opgeleverd door werkelijke confrontatie met het ongeval. Dat was in dit arrest wel het geval, want de vrouw had het ongeluk zien gebeuren en was daardoor in een soort psychose geraakt.

Arrest Kleijnen/Reaal verzekering

De Hoge Raad houdt vast aan de strikte grenzen van het taxibusarrest. Bij vergoedbaarheid van shockschade dienen strikte grenzen te worden gehanteerd. Indien shockschade niet direct voortvloeit uit werkelijke confrontatie met het ongeval, wordt er geen schade vergoed.

Bijzondere vragen en problemen

Arrest Spiraaltje (HR 21 februari 1997, NJ 1999/145)

Mevrouw had een spiraaltje laten plaatsen. Deze moest echter vervangen worden en hiervoor ging zij naar een arts. De arts had het spiraaltje netjes verwijderd, maar was vergeten een nieuwe te plaatsen. De vrouw kreeg ongewenst een kind en wilde de kosten van opvoeding en verzorging voor het kind vorderen van de arts. Kan dit aangemerkt worden als vermogensschade en is er wel een causaal verband?

De HR kijkt naar art. 6:98 BW. Er is geen reden om hier niet toe te rekenen, dus de vrouw kan de opvoedingskosten gewoon vorderen. De opvoedingsplicht van de ouders staat hieraan niet in de weg. Dat een kind niet als schadepost mag worden gebruikt is een argument, maar geen overtuigend argument. Welke kosten

moeten er precies vergoed worden? Het gaat om de gemiddelde kosten voor verzorging en opvoeding van een kind. De extra kosten die de ouders maken komen voor hun eigen rekening.

In deze zaak wordt ook het volgende nog aangevoerd. Mevrouw blijft na de geboorte van het kind de eerste jaren thuis van haar werk om het kind op te voeden. Kunnen deze gedeelde inkomsten ook gevorderd worden? Er moet gekeken worden of haar keuze om tijdelijk niet te gaan werken in de gegeven omstandigheden als redelijk kan worden beschouwd. Affectieschade wegens het enkele verdriet wordt in ieder geval niet vergoed.

Rechtsvergelijkende Engelse uitspraak: **Unsuccessful vasectomy**. Hier was ongeveer hetzelfde aan de hand, maar de Engelse rechter heeft enkel smartengeld toegekend, omdat de moeder door de pijn van de bevalling heen moest. Er werd hier geen vergoeding van kosten van opvoeding en verzorging aangenomen. Precies het tegenovergestelde van Nederlandse uitspraak. Hier wordt juist de affectieschade vergoed.

Academisch ziekenhuis Leiden – X (Baby Kelly)

Hier is sprake van een fout tijdens de zwangerschap van de moeder. De moeder vraagt om een prenataal onderzoek, want er komen veel afwijkingen/ziektes voor in haar familie voor en ze wil het kind weg laten halen als het inderdaad een van deze afwijkingen heeft. Door de verloskundige/arts wordt geen aanleiding gezien voor een prenataal onderzoek, dus dit wordt toch niet uitgevoerd. Uiteindelijk blijkt het kind bij de geboorte toch afwijkingen te hebben. De moeder had in dit geval een overeenkomst met de verloskundige, maar is het nalaten van het prenatale onderzoek ook onrechtmatig jegens de vader van het kind? En is er wel sprake van een causaal verband?

HR:

Weliswaar komt een beslissing tot afbreking van een zwangerschap in laatste instantie aan de moeder alleen toe, de belangen van de vader zijn daarbij ten nauwste betrokken dus het is ook onrechtmatig ten opzichte van de vader. Over het causale verband: de HR hanteert een ruime toerekening dus er is een causaal verband aanwezig.

Welke kosten moeten nu vergoed worden? De ouders moeten in de positie worden gebracht waar zij zouden zijn geweest zonder de fout van de verloskundige en dat is de positie waarin zij helemaal geen kosten voor opvoeding en verzorgen hadden hoeven maken. Als de verloskundige namelijk wel onderzoek had verricht, was het kind nooit geboren. Alle kosten voor opvoeding en verzorging moeten dus vergoed worden.

Heeft de moeder en evt. de vader nog recht op smartengeld?

Er is geen sprake van geestelijk letsel, want enkel verdriet is daarvoor niet voldoende. Maar er is wel inbreuk gemaakt op het recht van de moeder tot fundamentele zelfbeschikking. Niet meer zelf de keuze hoe ze hun gezin willen inrichten. De ouders zijn in hun persoon aangetast. Uit de aard van deze fout geldt dit voor de vader precies hetzelfde. Dus ook recht op smartengeld.

De ouders stellen ook nog een vordering in namens baby Kelly zelf. Zij stelt een vordering in omdat zij ter wereld is gekomen. Het contract tussen de moeder en de verloskundige is mede gericht op het verlenen van de noodzakelijk zorg aan de nog ongeboren vrucht en dus op grond hiervan de baby, middels haar ouders, zelf een vordering instellen. De toewijzing van de vordering van Kelly is gebaseerd op het feit dat moet worden aangenomen dat het ziekenhuis en de verloskundige onrechtmatig tegen haar hebben gehandeld door het tekort schieten in de nakoming van de zorgplicht die zij ook tegen de ongeboren vrucht hadden. Naast deze vordering komt ook hier de immateriële schade voor vergoeding in aanmerking, want ook hier is namelijk sprake van aantasting in de persoon door de handicaps die haar ouders haar namelijk hadden willen besparen.

Eindconclusie: alle schade moet worden vergoed, niet alleen de extra kosten voor de handicap. Maar wat al aan Kelly uitgekeerd wordt, hoeft niet nogmaals aan de ouders uitgekeerd te worden.

Artikel van Wissink in literatuurklapper: heeft Kelly misschien een vordering tegen haar eigen ouders?